

Друга је Ситница, настала од три потока и неколико планинских бујица које, прилично удаљене једна од друге, извиру из горњих брда и спајају се у Бигору. Ситница протиче испод Доњих и Горњих Комана и манастира Св. Василија, гдје је њен ток нешто стабилнији. Улијева се у Морачу, дијелећи Катунску од Ријечке нахије.

Зета, или Порија, извири испод планине Пјешивац и улива се у Морачу, наспрам Подгорице.

И најзад, Сушица која извири на сјеверу планине Пјешивац и улива се у Морачу.

Испресијецана планинама и долинама, Црна Гора по свом положају готово личи на Швајцарске Алпе, али је на неки начин суровија. Стога, при првом сусрету са мноштвом тих страшних стијена, свима који нијесу имали времена за истраживања учини се да је ова земља лишена било каквих извора за живот. Међутим, износићи појединости, видећемо да постоје доста важни извори који би могли да постану и значајнији уколико би се развила производња прилагођена условима.²

Клима је много блажа од оне у Швајцарској и, у највећем дијелу, може се упоредити са климом у Македонији.

Црна Гора је једина европска земља у којој нема ниједног града, па чак ни насеља које би се могло упоредити са градом.

Обухвата површину од 418 квадратних миља.

Кратак историјски преглед

У вријеме Византијског царства, потчињеног грчким царевима, Црна Гора је била у саставу Превалитаније, која се пружала од Которског залива до Дрине, а извјесно вријеме и до града Драча. Обухватала је, дакле, један дио Далмације, Албаније и Македоније која је била позната под име-

² Да су Црногорци били бољи пољопривредници могли су веома добро да искористе планине чије су падине, изгледа, биле погодне за све врсте култура. Међутим, углавном, они више воле номадски живот и придржавају се правила да је одмор вреднији од богатства.

ном Salutaris. Ова провинција, укључена у Далмацију, звала се Источна Далмација.³

Прије него што су је покорили Римљани, Црна Гора је била под Илирима чије је сједиште, до пропасти краља Генција, било у главном граду Шкодри, данашњем Скадру.

У исто вријеме било је више краљева у Далмацији, која је од ријеке Крке па до Дрине обухватала обалу Јадранског залива, са оближњим острвима, и која се на копну простирала све до планинских виенаца, означених на Птоломејовој табели називом Скадар.

Пошто су Римљани побједили краља Генција, 168. године прије Христа, под командом претора Луција Аниција који је заузео град, овај дио Далмације поново је стекао слободу.

Када је постала слободна, Црна Гора је добила федералну управу или, боље рекавши, ушла је у састав федеративне републике, коју је сачињавало више градова и далматинских племена све дотле док је, под Аугустовом владавином поново присаједињена Римском царству и постала саставни дио Истока.⁴

Жртва честих напада Гота, и на крају покорена од стране Словена, Црна Гора је у 6. вијеку присаједињена њиховом царству са сједиштем у Дукљи. Њен надбискуп био је примас Далмације, Албаније и Србије.

³ Према Тит Ливију и Плинију становништво је познато под именом Labrati, које му је дато због близине Скадарског језера (Lacus Labratis). Неки други аутори га називају Gentes habitas, што би значило у посједу Римљана.

⁴ Римске 586. или 168. године прије Христа, што одговара 156. олимпијади, снаге илирског краља Генција, којег је Македонски краљ принукао на своју страну да би се супротставио нападима римских фаланги, биле су потпуно разбијене. Конзул Луције Аниције, који је у протекле те године изашао из Рима, са Октавијем заповједником галије, преправио је са својом војском обале Албаније и Далмације. Претор Луције Аниције, који је командовао копненим снагама, докопао се Скадра, на све стране ширио терор и смрт и приморао Генција да се заједно са женом, дјецом и братом преда на милост и немилост. Овај краљ, као и његова несрећна породица, одведен је у Рим где је доживио понижење да служи као пратња побједнику. Уосталом, овај рат је вођен таквом брзином да је окончан за само тридесет дана.